

EGENTLIGA FINLANDS SJUKVÅRDSDISTRIKT

GUIDE OM ÅLDERSFÖRÄMRAD HÖRSEL, FÖR ANHÖRIGA

Guiden innehåller information om försämrad hörsel, hörselundersökningen, om olika problem med hörseln och deras inverkan på att höra talet, samt om olika hjälpmedel. Syftet med guiden är att ge verktyg åt släktingarna så att de kan på bästa möjliga sätt stöda sin närmaste vid anpassning till hörapparaten.

Den allmänna hälsovården erbjuder gratis hjälpmedel för hörselskadade. Det finns riksomfattande kriterier som du måste fylla för att få hjälpmedel. När du fått remissen startar rehabiliteringsprocessen individuellt och rehabiliteringen fortsätter så länge som hjälpmedel behövs. Därför är rehabiliteringen av hörseln vanligtvis livslång.

Hörselundersökning

Syftet med hörselundersökningen är att ta reda på möjliga förändringar i hörselgränsen, ta reda på svårighetsgraden av hörselskadan och om möjligt ge information om orsaken till skadan och var den är belägen i örat.

I formuläret finns det decibel märkta vertikalt och de olika frekvenserna horisontellt så att de låga tonerna är på vänstra kanten och de klara tonerna på högra. I studieformulären kan decibel avläsas så att viskningens intensitet är 30 dB, vanligt tal 50–60 dB och ett skrik 90–100 dB.

Vid akustisk analys, d.v.s. i akustisk audiometri eller AGR undersöks hörselgränsen, vilket betyder det minsta hörda ljuden. Ljudvågor ges i olika frekvenser och registreras på diagrammet. Den röda ringen (O) står för högra örat och (X) för vänstra. Dessa symboler visar var tröskeln för hörseln går då signalen ges via luften. Symbolerna för samma öra kombineras med en linje så att man lättare kan tolka kurvan. Då signalen ges via benet bakom örat är färgerna som visar var tröskeln går samma men de märks istället med klammer. En pil neråt betyder att den som granskas inte alls hör ljudet fastän det med högre nivå.

Taltröskelns mätning går till på det sätt att den person som testas får olika ord repeterade i hörlurarna som han eller hon sedan skall upprepa. Taltröskelns gräns är den styrkan var vid hälften av testorden hörs korrekt. Taltröskeln märks i formulären som (SRT), höger och vänster sida skilt.

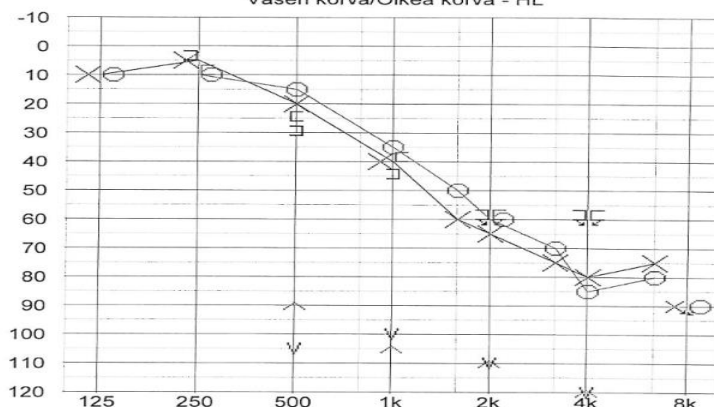
Talskiljningen eller diskriminering, är en undersökning där man testar hur väl personen i fråga förstår orden som ges. Personen som testas får 25 ord att upprepa och den sammanlagda mängden ord som personen upprepat rätt märks i formulärets nedre kant som procent.

Det dynamiska området är ett område mellan hörselgränsen och obehagsgränsen. Obehagsgränsen betyder tröskeln där ljuden börjar låta obehagliga. Denna gräns får hörapparaten inte överstiga. Ifall hörseln försämrats med åldern kan det dynamiska intervallet minska och leda till att ljudet bryts. Ifall ljudet bryts är det svårt att få reda på olika ord.

Käynnit: 3.10.2014
Potilaan nimi: PEKKA MALLIPOTILAS
Henkilötunnus: 123456-7890
Käyttäjätunnus: ABC

TYKS

Aurical Äänesaudiometria Vasen korva/Oikea korva - HL

I: _____
L: _____
V: _____
V, K: _____
Peiteääni

Aurical Puheaudiometria

SRT:	Oikea 32 dB	Peiteääni				SRT:	Vasen 38 dB	Peiteääni
Diskriminaatio ilman kojetta:	Oikea 72 %	Taso 20 dB	Peiteääni	Binauraalinen taso	Peiteääni	Vasen 84 %	Taso 60 dB	Peiteääni
MCL:	Oikea	Peiteääni				Vasen	Peiteääni	
Diskriminaatio kojeella:	Oikea	Taso	Peiteääni	Binauraalinen taso	Peiteääni	Vasen	Taso	Peiteääni

Kommentit

(SRT = puhekyvnys diskriminaatio = erotuskyky MCL = puhekyvnys kojeella)

AURICAL Plus

Från audiogrammet kan du avläsa graden på hörselskadan hos din närmaste.

20 – 40 dB Mild

40 – 60 dB Medelsvår

60 – 95 dB Svår

över 95 dB Mycket svår

De vanligaste hörselskadorna

Sensorisk hörselnedsättning, alltså en hörselskada i innerörat är den vanligaste skadan. I snäckan i innerörat finns det små celler vars uppgift är att ändra ljudet till elektriska nervsignaler. Dessa signaler far längs med hörselbanan till hörselcentralen i hjärnan. Hörselskador i innerörat beror på att snäckan eller hörselnerven skadats. Dessa beror på t.ex. hörselskador orsakade av åldern, bullerskador samt olika interna blodcirkulationsstörningar.

En konduktivskada eller med andra ord en skada i mellanörat är en annan typ av hörselnedsättning. Då kan orsaken i hörselnedsättningen bero på att hörselgången är missbildad, trumhinnan har spruckit eller hörselbenen i mellanörat är skadade. Ljudet

framskrider inte ordentligt till innerörat utan det dämpas. Den hjälp man får av en hörselapparat i en konduktiv hörselnedsättning är oftast stor.

Svårigheten till att höra tal kan delas på två punkter

- ljuddämpning
- röstförvrängning

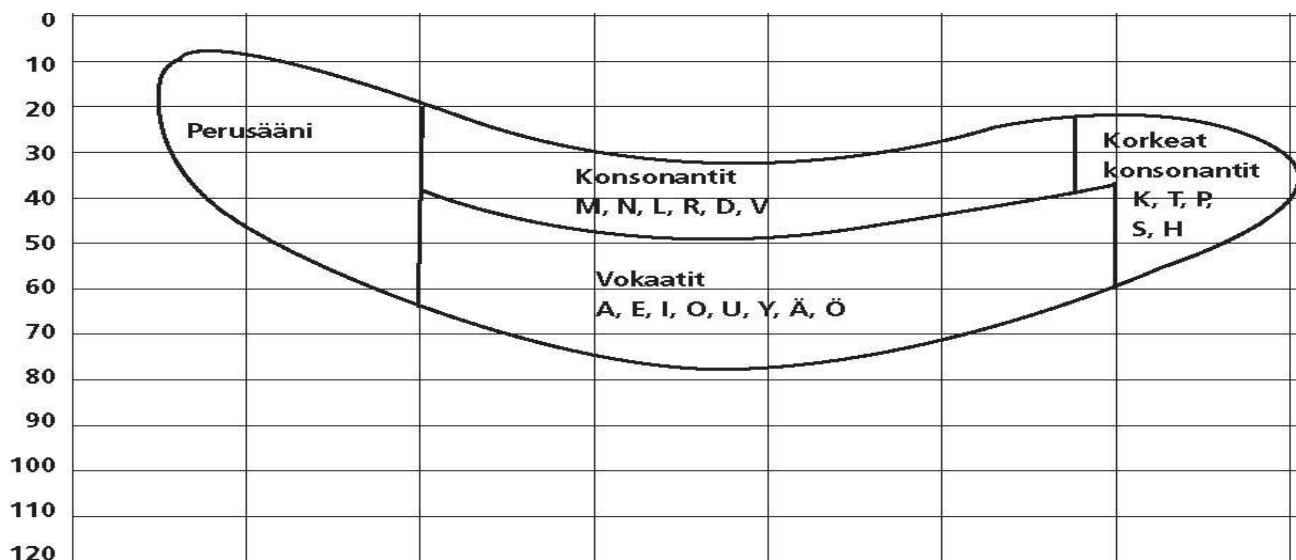
På grund av ljuddämpningen krävs ett starkare ljud. Detta händer oftast i mellanörat alltså i den "ledande typen" av hörselskada. Svårigheter i att urskilja tal samt förvrängningar i hörseln är typiska sensoriska fel, som t.ex. åldersrelaterad hörselskada även är.

Olika hörselskador har olika effekter på att uppfatta talet. Olika saker blir svårare på basen av svårighetsgraden av hörselskadan.

Faktorer som påverkar hur den hörselskadade kan urskilja tal är åldern, typen av hörselskada, svårighetsgraden samt modellen på hörselkurvan. Att lyssna på musik kan vara svårt på grund av ljudförvrängningen i svåra sensoriskahörselskador.

I samtal kombineras konsonanter och vokaler efter varandra. När hörselskadan framskrider är det speciellt svårt att höra konsonanterna. De hörselskadade förvirrar lätt konsonanterna n och m. De som har sensorisk hörselskada har svårt att urskilja konsonanterna p, k, t, b, d, g, och s. Att urskilja vokaler går oftast lättare.

Nedan på bilden är ritad en så kallad talbanan där man ser var ljuden är belägna i en hörselundersökning. Ifall man funderar hur banan är belägen i din anhörigas hörselkurva, så framgår det hur och vad din närmaste hör.

Anhörigas stöd är viktigt

Anhöriga kan stöda sin närmaste som vänjer sig med hörapparaten genom att bekanta sig med de nya sakerna som en hörapparat för med sig, samt att diskutera om svårigheterna som kan komma i mot i början. Att uppmuntra sin närmaste att använda hörapparaten är ytterst viktigt. Om din närmaste anser att han eller hon inte har ett stort behov av hörapparaten blir den oftast oanvänd. Oftast är orsaken att han eller hon inte har använt apparaten tillräckligt länge för att bli van med ljudet som produceras.

Det är viktigt att diskutera att hörapparaten stärker alla ljud. Det tar en tid att lära sig att skilja på de ljud man vill höra och de sidoljud som man inte vill höra. Även om användaren bor ensam och går sällan utomhus rekommenderas det ändå att använda hörapparaten från morgon till kväll. Önskvärt är att apparaten läggs direkt på morgonen och tas av på kvällen när man lägger sig.

Anhörigas roll i rehabiliteringen av hörseln är att uppmuntra och motivera användningen av hörapparaten och andra hjälpmedel. Det vore bra om äldre människor som lär sig att använda hörapparat skulle ha en anhörig som också vet hur den fungerar. Framgångsrika hörupplevelser motiverar till fortsatt användning av hörapparat och stöder därmed rehabiliteringen.

Saker som ska tas i beaktan med en som har nedsatt hörseln

- Vad är svårighetsgraden på hörselskadan? Då man vet den är det lättare att förstå hur man ska prata.
- Alltid då du talar titta mot din talpartner, skrik inte från ett annat rum.
- Tala lugnt och tydligt.
- Det hjälper inte att skrika. En person med skadad hörsel hör ljudet som brutet och har därmed svårare att förstå.
- Undvik platser med mycket ljud då du talar. Det är svårt att höra med hörapparaten i platser med mycket ljud eftersom hörapparaten stärker alla ljud omkring.
- Säkra med att fråga om du är osäker om din närmaste hörde rätt.
- Vid ett gruppsamtal ska alla tala i tur och ordning. Ifall det förekommer samtal på varandra har den hörselskadade svårt att hänga med i samtalet.

Hörapparatsrehabilitering och hjälpmedel

En person med normal hörsel kan skilja ljuden från omgivningen som vi vill höra samt de ljud som vi hör men inte reagerar och lyssnar på. Hörselskadorna framskrider ofta långsamt vilket leder till att personen oftast anpassar sig med en växande tystnad. Med hjälp av en hörapparat hör han eller hon mycket mera. Ett tyst ljud kan till en början kännas väldigt högt och konstigt. Apparaten stärker alla ljud och därför kan den till en början vara tröttsam. Det är svårt att till en början skilja och känna igen olika ljud. Fördelen med apparaten kommer ofta lite senare då hjärnan igen lärt sig att skilja på ljuden. Det kan ta lång tid att vänja sig, och först efter flera månader kan man säga att ljudet som kommer från hörapparaten börjar låta normalt. Det krävs tålamod.

Hörselundersökningen är grunden för hela rehabiliteringen. Enligt den väljs en individuell hörapparat och fattas ett beslut om eventuella hjälpmedel. Hörapparaten inställningar görs med hjälp av en dator baserat på den information man fått från hörselundersökningen. Hurdan nytta man får av hörselapparaten beror på orsaken av hörselskadan, svårighetsgraden samt på hurdan inställning och motivation användaren har.

Fastän din anhörig fått en hörapparat betyder det inte att han eller hon kommer att höra normalt igen. Hörapparaten förbättrar inte hörselskadan utan stärker ljuden på basen av de möjligheter som hörselskadan ger. Tekniken för befintliga hörapparater möjliggör att användaren kan höra även i svår ljudomgivning, men det är fortfarande svårt att höra i ekande områden och områden med mycket väsen.

Rehabiliteringshandledarna hjälper med de andra hjälpmedlen som behövs för att den hörselskadade ska höra hemmets alarmsignaler. Dessa apparater är avgiftsfria. Vid behov görs en kartering för vilka hjälpmedel som behövs.

De vanligaste hjälpmedlen förutom hörapparaten är hjälpmedel till att höra tv:n och telefonen samt ett förstärkande av ljuden till dörrklockan, brandlarmet samt väckarklockan. Dessa apparater är också på långtidslån och returneras först sen då de inte längre behövs.

Socialtjänsten bekostar hjälpmedel för svårt handikappade enligt handikappslagets förmåner. För att be om dessa får du hjälp av rehabiliteringshandledaren. Socialtjänsten bekostar även hjälpmedel som är permanent installerade i bostaden.

Hjälpmedlens service och förnyande

För att få så mycket nytta av hörapparaten som möjligt krävs det regelbunden service och rengöring av apparaten. Öronvaxet blockerar lätt hörstycket och därför ska stycket tvättas varje vecka så att ljudet kan framskrida fritt i ljudkanalen. Den mellanliggande slang som är mellan hörapparaten och hörstycket ska bytas en gång i månaden. En förhårdnad slang är svår att byta. Ifall din närmaste behöver hjälp med detta lönar det att diskutera saken i samband med servicen.

Hörapparaten och hjälpmedlen ges som långtids lån och är därmed ÅUCS egendom. Ifall att apparaten går sönder står hörselcentralens egen tekniker för repareringen. Hörapparaten lämnas i lådan som är i hörcentralens entré. Hörapparaten och personuppgiftsblanketten läggs i en påse och påsen läggs i lådan ämnat för dessa. Beroende på felet tar repareringen från en dag till en vecka. Ifall hon eller han inte kan lämna apparaten till repareringen kan du boka en tid till teknikern eller audionomen. Det kan ta flera veckor innan man får en tid.

Då hörapparaten fungerar korrekt kan den användas så länge den fungerar. Ifall din närmaste behöver få en ny hörapparat ska hon eller han själv se till att boka en tid. Hörapparatsens genomsnittliga användningstid är ungefär 5 år. Hörseln kollas bara i samband med förnyingen av hörapparaten, annars kan man bara lägga till förstärkning till hörapparaten om det känns att styrkan inte mera är tillräcklig. Ifall att hörapparaten försvinner måste användaren betala en självriskandel som baserar sig på åldern av apparaten och modellen. Hemförsäkringen brukar ersätta den försvunna apparaten och det lönar således att kolla med försäkringsbolaget först.

Detsamma gäller med de andra hjälpmedlen. Hjälpmedlen kan lämnas till repareringen eller man kan diskutera med rehabiliteringshandledaren som överlämnat hjälpmedlen.

Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt • www.vsshp.fi/sv • Växel 02 313 0000

Denna anvisning är ämnad för våra patienter som är i ett vårdförhållande.